

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ ВИХОВАННЯ НАПН УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ПОЧАТКОВОЇ, ІНКЛЮЗИВНОЇ
ТА ВИЩОЇ ОСВІТИ
ОСВІТНЬО-РЕСУРСНИЙ ЦЕНТР РДГУ**

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГА

МАТЕРІАЛИ

ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГА
У ВИСОКОСМИСЛОВИМУ ПОЛІ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ»**

**31 БЕРЕЗНЯ 2021 Р.
РІВНЕ**

УДК 373.3.011.3-051:005.336.5

ББК 74.204.2

П- 84

Рекомендовано до друку
вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 5 від 27 травня 2021 р.)

Рецензенти:

Безкоровайна О.В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри методики викладання іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету

Журба К.О., доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, головний науковий співробітник лабораторії морального, громадянського та міжкультурного виховання Інституту проблем виховання НАПН України

Професійний розвиток педагога: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Рівне, 31 березня 2021 р. Рівне: Рівненський державний гуманітарний університет, 2021. 216 с.

У збірнику представлено наукові матеріали, що включені до програми Всеукраїнської науково-практичної конференції «Професійний розвиток педагога у високосмисловому полі сучасної освіти».

У виданні висвітлюються питання розвитку освіти в Україні, особливості організації освітнього процесу в закладах освіти, вимоги суспільства до професійного розвитку педагога у високосмисловому полі сучасної освіти.

Збірник рекомендований для науковців, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти і всіх тих, хто цікавиться питаннями історії та сьогодення системи освіти.

Відповідальність за автентичність цитат, правильність фактів і посилань, достовірність матеріалів та грамотність несуть автори публікацій.

Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

© Кафедра педагогіки початкової,
інклюзивної та вищої освіти
Рівненського державного
гуманітарного університету, 2021.
Укладання.

© Автори статей, 2021

2. Лебедик Л. Принципи підготовки магістрів спеціальності «Педагогіка вищої школи». *Витоки педагогічної майстерності* : зб. наук. праць (Серія «Педагогічні науки»). Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава, 2014. Випуск 14. С. 165-169.
3. Педагогічне оцінювання і тестування: правила, стандарти, відповідальність : наук. вид. / Я. Я. Болубаш, І. Є. Булах, М. Р. Мруга, І. В. Філончук. Київ : Майстер-клас, 2007. 272 с.
4. Професійна освіта: Словник: навч. посіб. / уклад. С. У. Гончаренко та ін.; за ред. Н. Г. Ничкало. Київ : Вища школа, 2000. 380 с.

ДУХОВНІСТЬ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ІДЕЇ ЗАХІДНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Веремчук Алла Петрівна,

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки початкової,
інклюзивної та вищої освіти,
Рівненський державний гуманітарний
університет, м. Рівне

Термін «духовність» походить від латинського слова *spiritus*, яким позначали «вітер» або «дихання», «подих». У французькій мові слово «духовність» має однакове значення з терміном «душа». Отже, найважливішим атрибутом духовності є жива енергія, подих, адже жодна жива істота не існує без дихання. Духовність за визначенням і є саме життя, але основне питання полягає у тому, як жити, як проживати це життя.

За останні двадцять років у країнах Євросоюзу та у Сполучених Штатах Америки проводяться масштабні дослідження щодо різних аспектів проблеми духовності у сфері вищої освіти. Так, дослідник Д. Біх стверджує, що інтерес до духовних вимірів вищої освіти постійно зростає. Подібні заяви він виголосив і на Міжнародній конференції Духовних студій.

У його дослідженні, проведеному у 412 коледжах США, виявилось, що 81% респондентів визначили себе як духовну особистість [1, с. 220]. Разом із тим саме визначення духовності учасниками цього дослідження не мало єдиного значення. Духовність розглядалась у різних вимірах: і як пошук духовності, і як самовладання, і як чуйність, і у релігійних вимірах. І це найбільший успіх цього дослідження у виявленні різноманітності трактувань розуміння духовності особистості. Першу групу визначень становлять внутрішньо орієнтовані значення, увага приділяється внутрішнім почуттям, відчуттям особистості.

У межах цієї групи виділяються значення, спрямовані на взаємодію. Оскільки, на думку респондентів, духовність визначає спосіб взаємодії особистості із зовнішнім світом.

Р. Хаг у власній праці також схиляється до думки про внутрішнє походження духовності [2]. На його думку, духовність особистості надає сенсу життю та сприяє розумінню базових життєвих істин. Духовність існує і поза межами нашої свідомості і забезпечує взаємозв'язок усіх компонентів навколишнього світу. Духовність надихає на досягнення цілей, на праведне життя. Духовність охоплює всі сфери розвитку індивіда: розум, почуття, поведінку. Вона існує у розвитку, оскільки людина інтегрує життєвий досвід протягом усього життя. Таке визначення вченого носить, безумовно, світський характер та відкидає зовнішнє походження терміна та ідею його невизначеності.

А. Чікерін намагався дати робоче визначення духовності із залученням широкого спектра людей різного походження. Проте науковець зазначив цікавий факт, що не кожна релігійна людина духовна і не кожна духовна людина є релігійною. Духовність - це спосіб життя, який включає кожен мить існування. Духовна людина прагне зростання як найважливішої життєвої мети, і щоб бути духовними, ми маємо усвідомлено підходити до стилю власного існування.

Більшість західних учених розуміють концепцію духовності, яка проявляється у розумінні, що ми є тими, ким ми є, а релігійна концепція, за їх баченням, полягає у тому, що ми є те, що ми робимо. Ці дві сутності існують незалежно одна від одної.

Згідно з Е. Тісдейл духовність є «невловимою темою» і має сім важливих пунктів:

- 1) духовність і релігія не однакові, але для багатьох людей вони є взаємопов'язаними;
- 2) духовність - це усвідомлення і шанування цілісності та взаємопов'язаності всіх речей шляхом використання власного життєвого досвіду, віри в Бога тощо;
- 3) духовність завжди присутня у навчальному середовищі;
- 4) духовний розвиток являє собою рух до більшої автентичності власної особистості;
- 5) духовність - це процес набування людського знання через несвідомі і символічні процеси, які більш за все виявляються в таких мистецьких формах, як музика, мистецтво, образ та ритуал;
- 6) духовний досвід здебільшого трапляється зненацька;
- 7) духовність значною мірою стосується самоосмислення.

Ця класифікація з'явилася в результаті дослідження, проведеного Тісдейлом у 2003 році [7]. Наступного року вчений Є. Остін надав визначення духовності, згідно з яким духовність, по-перше, вказує на наші орієнтири, під якими мається на увазі наш суб'єктивний спосіб життя. Іншими словами, духовний феномен тісно пов'язаний зі свідомістю людини. Духовність пов'язана з тими цінностями, які ми вважаємо найдорожчими, нашими відчуттями того, хто

ми є і звідки ми походимо, наші переконання про те, чому ми тут - сенс і мета, які ми бачимо у своїй роботі та в житті, і наш сенс взаємозв'язку один з одним і з навколишнім світом. Т. Сержіованні представив аргументи, об'єднуючи ідею духовності із ідеєю керівництва вищими навчальними закладами. Основна ідея - це розуміння того, що лідерство починається з природного бажання служити іншим. Теорія, заснована на моральному зв'язку з духовністю, є метою дослідження вченого, а моральні зв'язки між учителями, батьками та учнями у процесі навчання відображають думки та ідеї цього напрямку.

Розглядаючи питання духовності, Дж. Хендерсон та В. Хой визначили зв'язок духовності та Щирості як «максимізацію» прийняття організаційної та особистої відповідальності за дії, а також відповідальність за своє місце в соціальному середовищі.

Р. Неш і М. Свабі говорять про власне прагнення до духовного, що означає «подорож протягом усього життя для створення сенсу». Р. Неш застосовував власне слово для розуміння духовності як керівництва до розуміння життя. Науковець використовує грецьке слово “*epektasis*”, яке позначає «напрямок» до тасмниці, до «загадкової темряви», яка надихає знайти невгамовне бажання відшукати спокій, що перевершує мирське розуміння.

Наукові джерела, які стосуються питання духовності у вищій школі, демонструють шляхи, завдяки яким можна досягти зв'язку з духовним. Проте неоднозначність або розбіжність у дослідженнях різних науковців часто може призводити до неможливості дійти єдиного та правильного висновку з приводу цієї теми. Є загальна думка, що добре ставлення до колег і вміння забезпечувати з ними справжню взаємодію, яка призводить до особистої та професійної реалізації, є одним із напрямів здобуття «духовності». Приклади духовних практик починаючи з початку ХХ століття показують прогресування включення духовності як життєвої частини до буття і можливості бути ефективним лідером. Навіть коли читач відокремлює релігійний аспект від слова «духовність», між ними все одно багато спільних розумінь.

У сучасному світі все більше уваги приділяється духовності, особливо взаємопов'язаним з нею поняттям – лідерству, наставництву та керівництву у вищій освіті. Нинішні дослідники пропонують включення власних дій, зокрема духовності, у великий інструментарій, необхідний для ефективного керівництва, адже духовність може мати місце у прийнятті рішень у провідних установах вищої освіти.

Список використаних джерел:

1. Beech D. Spirituality in Higher Education: A Special Interest Group. *Journal for the Study of Spirituality*. 2012. No 2, pp. 219-221.
2. Haug R. Spirituality and Professional Collegiality. Los Angeles, CA: Left Coast Press, Inc. 2011.
3. Bender C. Religion and Spirituality: History, Discourse, Measurement. SSRN. 2007.

4. Houston P.D., Sokolow S.L. The spiritual dimension of leadership. Thousand Oaks, CA : Corwin Press 2006.
5. Chickering A.W. Encouraging Authenticity and Spirituality in Higher Education. New York : John Wiley Publishing. 2006.
6. Giacalone R.A., Jurkiewicz C. Handbook of workplace spirituality and organizational performance. New York : M.E. Sharpe, Inc. 2003.
7. Tisdell E. Exploring Spirituality and Culture in Adult and Higher Education. San Francisco, CA : Jossey Bass. 2003.
8. Lindholm J.A., Astin H.A Understanding the interior life of faculty: How important is spirituality? *Religion and Education*, 2006. No 33 (2), pp. 64-90.

ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ У ОСВІТНЬО-ВИХОВНОМУ ПРОСТОРІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Волосянко Марія Василівна,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»,
Гринюк Ольга Михайлівна,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»,
науковий керівник:
д. пед. н., проф. Потапчук Т.В.
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет ім. В.Стефаніка»,
м.Івано-Франківськ

Поняття «процес» розглядається як просування, рух уперед, зміна і як хід розвитку якого-небудь явища, послідовна зміна станів у розвитку, закономірна, послідовна, безперервна зміна наступних один за одним моментів розвитку [6, с. 39-40].

У своїй роботі ми розглядаємо процес формування, підкреслюючи участь педагога в даному освітньо-виховному процесі.

Формуванням ми маємо право вважати не будь-який процес розвитку, а тільки такий, який за спрямованістю носить фінальний характер, спрямований на досягнення певного цілісного вигляду.

Багато вчених вважають, що процес виховання нескінченний і не може бути завершеним. Ми сприймаємо цю точку зору, але вважаємо, як у будь-якому процесі, у формуванні індивідуального іміджу зберігається загальність органічної єдності безперервного й перервного. При всій безперервності психічного процесу, в ньому завжди є й щось перервне. Індивідуальний імідж майбутнього вчителя є перервним компонентом усередині єдиного безперервного процесу розвитку культури педагогічної діяльності. Після свого виникнення індивідуальний імідж майбутнього вчителя продовжує «жити» у психічному

З М І С Т

Бех Іван Дмитрович	
МІЖВКІВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ І ЦІННІСНІ ГРАДАЦІЇ ЗРОСТАЮЧОЇ ОСОБИСТОСТІ _____	3
Адамець Наталія Миколаївна	
ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА УРОКАХ БІОЛОГІЇ _____	11
Альохін Михайло Михайлович	
ТЮТОРСЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА ЯК УМОВА РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЇ ТЮТОРСЬКОГО СУПРОВІДУ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ _____	14
Андруїв Катерина Василівна	
ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА _____	16
Бабак Оксана Петрівна	
ДУХОВНО-МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ АСПЕКТ СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ _____	18
Білик Марія Василівна	
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ПРИВАТНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ _____	21
Богданець Наталія Русланівна, Міщениця Оксана Миколаївна	
ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ ЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ _____	23
Бойко Анна Едуардівна	
ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГА ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ «НОВА УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА» _____	26
Боревець Олена Віталіївна	
ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ _____	27
Бричок Світлана Борисівна	
ФОРМУВАННЯ ОЦІНЮВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТЬОГО ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ _____	29
Веремчук Алла Петрівна	
ДУХОВНІСТЬ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ІДЕЇ ЗАХІДНОЇ ПЕДАГОГІКИ _____	32
Волосянко Марія Василівна, Гринюк Ольга Михайлівна	
ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ У ОСВІТНО-ВИХОВНОМУ ПРОСТОРІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ _____	35
Наппа Voronina	
KEY ASPECTS OF TEACHING IN INTERCULTURAL CONTEXT _____	37
Гноянець Лілія Олександрівна, Яковичина Тетяна В'ячеславівна	
СПЕЦИФІКА ТА ЗМІСТ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ УЧНЯМИ _____	39
Горбулько Любов Андріївна	
СУТНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ _____	43
Гордійчук Ірина Михайлівна	
ДО ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ЗССО _____	45
Гордійчук Оксана Євгенівна	
ПІДГОТОВКА МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ОЗНАЙОМЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ТВОРАМИ ПРО ІНКЛЮЗИВНІСТЬ _____	47